

zonde zoo gekomen. Dien twist hebben wij in de overnemen, storeloze zaligheid van het Eeuwige Wezen ingedragen. En nu worstelt Hij met ons. »Bij den verkeerde, o mijn God, be- toont Gij U een worstelaar!»

Nu is er in dat worstelen van den Heere onzen God met ons een onbeschrjftelijk neder- buigende goedertierenheid.

Hij kon ons op staanden voet verdoen van voor zijn aangezicht, dat we geen hinder meer voor Hem waren en opbielden twist te werpen in zijnen eeuwigsten vrede. Zijn almacht ontzegt Hem daartoe het vermogen niet. Zijn majesteit zou er voldoening in vinden.

Maar omdat Hij een genadig God is, doet Hij dat niet. En nu gaat Hij met ons worstelen. Met ons worstelen in onze consciëntie. Met ons worstelen in de overleggingen van ons binnenste. Wij willen ons ophouden en Hij wil dat we het voor Hem opgeven zullen. Hij rust niet en kan niet rusten, eer Hij zoo diep en zoo lang en zoo schriklijk om ons geworsteld heeft, tot we eindelijk niet meer kunnen, en het Hem gewonnen geven, en erkennen: »Heere God, Gij zijt rechtvaardig en ik deed nooit iets anders dan mijn weg voor U verderven.»

O, dat kost wat, eer het daartoe komt, vooral voor vrome, burgerlijk brave menschen. Bij dronkaards, bij roekeloze lieden, als ze tot staan komen, gaat dat vanzelf. Maar als men levenslang vroom en onberispelijk voor der menschen oog heeft gewandeld, en door de menschen lief is gevonden, o, dan is dat bijna onmogelijk. Niet om het te zeggen, maar om het te *merken*, en wezenlijk als een verwoorping voor zijn God te liggen.

Daarom heeft de Heere met zijn Jacobs en zijn Jobs en zijn Davids dan ook zooveel banger en ontzettender te worstelen.

Bij hen kon het niet bij een worstelen in de consciëntie blijven, want bij zulke karakters misleidde de vrome natuur.

En dan wordt het een hartaangrijpend worstelen in uw bestaan, in uw levenslot, in wat u lief is, en tot in uw bloed. En dan krijgt Satan, als hij Job, den vrijbrief, om niets te sparen, tot zelfs het eigen vleesch niet.

O, dan stormt het zoo schriklijk om het hoofd en door het hart, en giert de huilende wervelwind in de snaren van ons fijnste innerlijk wezen.

Dan is alles benauwing en banden des doods om ons.

Dan zijn we tot voor de koperen deuren gedrongen.

O, God, wat krimp u arm menschenkind dan onder uw sterke hand weg!

Maar dan onder dat bloeden en wegkripen van het hart, komt er in Gods kind iets op, dat, o, zoo eenvoudig schijnt, en toch zoo nameloos moeilijk te leeren valt; want dan overvalt ons het hang besef, dat die tegen ons worstelt niet onzes gelijke is.

De Heere niet onzes gelijke, het is zoo, we beleiden dat ook vroeger wel, maar toch bleef het bij al ons tegenworstelen, alsof onze persoon en de Heere God wel aan elkaar gewaagd waren. Alsof we eigenlijk *tegen* tegen God opkonden. Alsof een mensch, als hij maar wilde, *tegen* tegen God bestond was. Ja, alsof hij het van God den Heere ten slotte nog wel *winnen* kon.

Altoos die diep satanische trek van onze zonde: Gij zult als God, d. i. *aan God gelijk* wezen.

Het demonische: *Evils secutis Deus* (1). De gruwelijke hoovaardij van ons hoovaardig hart.

En dan nu gaat er dan in die worsteling door genade uit, en ten leste belijden we dan onze schriklijke minderheid; en komt onze ziele er voor uit: »o, God, Gij zijt een almachtig God! Daarom worstelt Gij ten bloede met mij, nietigen mensch!»

Zoo riep Job het in zijn berooving en zijn rouwe en zijn smarte uit: »o, God, wat is de mensch, dat Gij met hem worstelt en op hem aanlegt!» en zoo klaagde David: »Heere, gedenk mijner van *huidanjige eeuw ik ben!*»

En de Heere, die barmhartig en zeer ontfermende is, liet het opdat we in deze verbijzeling niet berisken zouden, ons door zijnen Heiligen Geest betuigen: »Dat Hij weet wat maaksel we zijn, *gedachtig zijnde dat we stof zijn*» (Ps. 103: 14). Hij had het vanouds reeds betuigd: »Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met den mensch, *deewijl hij ook vleesch is*» (Van Israel staat geschreven: »Hij dacht er aan, dat zij vleesch waren, een wind die henagant niet wederkeert!» (Ps. 78: 39). En bij Jesaja schonk Hij zijn kinderen het woord van zalige vertroosting: »Ik zal niet eeuwiglijk twisten, en ik zal niet altoosdurend verholgen zijn, want uw geest zou van voor mijn aangezicht overstelpen worden, en de zielen die ik gemaakt heb!» (57: 16).

En dan heeft God de Heere ons op het punt, waar Hij ons hebben wil, want dan is in den angst van de worsteling de gevloekte hoovaardij van het »Gode gelijk te wezen» overwonnen.

Dan willen we de minste voor God zijn. Dan houdt op de verheffing van den hoogen mensch, en krijgen we lust aan kleinheid en geringheid en nietigheid.

Zoolang de booze heldenmoed van den duivel nog in ons blies, was het »Wees sterk en houd het tegen Hem uit!»; maar nu is het, hoe kleiner hoe liever. Zie, Heere, dat ik stof en asche ben. Of misschien onze nietigheid en geringheid den Almachtige tot af laten van zijn worsteling mocht bewegen!

Eerst was het: Ja hoe sterker, hoe beter, om tegen God op te kunnen. Door *zijn* worstelen tot *tegen* worstelen geprikkeld. Maar nu werd het een pleiten op de grootmoedigheid en op het erbarmen des Almachtigen: »Heere, waarom worstelt Gij met zulk een nieteling! Zie mijn kleinheid aan en heb ontferming!»

»Een held worstelt niet met een hulpeloos kind! Gij, sterke Held! laat af te worstelen met wat stof en asche is.

»Gedenk van hoidanjige eeuw ik ben! Gij, eeuwige Worstelaar, wat ben ik, verdwijnend en verkwijnend wezen, om met U te worstelen. Ik kan niet meer. Als Gij slaat, zal ik mij weerloos laten slaan door uw sterke hand.

O, God, het is uw eere als God om U te erbarmen.

Ik ben een worm voor U en geen man!»

En neen, dan is er geen morren in dien toon. Dan is het geen vermetel verwijt, alsof de Heere zich vergroep aan een ellendige en vergeten had een weerloze genadig te zijn; maar een zich vastklemmen van het gebroken hart dat niet meer kan, *aan Gods eeuwige deugden*.

Weg, weg zou ik zijn, als in den Heere mijn God die eeuwige deugden niet waren. Als Hij niet groot van moed en niet groot van ontferming was.

1) Gij zult als God wezen.

Maar dat is Hij, Ja, waarlijk, de Heere HAKKE is grootmoedig en zeer barmhartig.

En die deugden grijpt het geloof aan. En daarpleit de worstelaar in zijn smekingen op. Zoolang hij het tegen God uit wilde houden, was hij volkomen machteloos tegenover den Heere. Een weerloos lam, dat waande het tegen den sterken Leeuw te zullen volhouden.

Maar nu slaat dat om. Nu het verbijzeld kind niet meer tegenworstelt; en geen hand meer ophelt; en geheel lijdelijk zich laat kassijden; en nu eeniglijk op de deugden van Gods grootmoedigheid en lankmoedigheid gaat pleiten, nu is hij *openlijk* tegenover dien zelfden sterken God geworden.

Het smekken om genade ontwapent den sterken held.

Daar kan ook God niet tegen in.

Een worstelaar tegen den verkeerde, is Hij, de ontfermer over stof en asche en over den worm die in het stof wegtimpelt.

En diezelfde Majesteit, die in den bogen avond nog toedeed in verbolgenheid, blinkt in goddelijk mededoogen bij het aanbreken van den morgenstond.

Doordien we vleesch zijn en bekenden vleesch te zijn, gedacht Hij wat maaksel we zijn, en heeft zijn vertroostend aangezicht ons verkwikt.

KUYPER.

Amsterdam, 28 October.

Op een ons gedane vraag, of onze oude kerkgebouwen, die in de 16de eeuw aan de Gereformeerden ten gebruike werden gegeven, niet eigenlijk aan de Roomschegezinde bevolking behooren en ons derhalve op onrechtmatige wijze in handen kwamen, dient onbewimpeld en zonder vrees voor schade geantwoord.

Vóór de Reformatie was de kerkelijke en burgerlijke gemeente één. Er was toen een wezenlijke volkskerk. Tot die volkskerk hoorde ieder, en wie er niet toe hoorde, telde ook in den burgerstaat niet mee. De gemeente, gelijk ze in elk dorp en in elke stad saamleefde, had daarom te zorgen voor verweer en bestuur, voor politie en rechtspraak, voor bestrating en verlichting, en zoo ook voor de religie. De religie eischte kerken, en zoo werden die kerken beschouwd als voor allen zijnde en dienende voor het burgerlijk-kerkelijk leven.

Toen nu de Reformatie de volkskerk voorgoed als onhoudbaar afbrak, behield de overheid niettemin de beschikking over de kerkgebouwen. En overmits nu de overheid destijds met de Reformatie meeging en alleen de Gereformeerde religie als religie van het land erkende, schonk zij het gebruike van die gebouwen aan de Gereformeerde religie. Zoo lieft het tot in 1810, toen koning Lodewijk er niet langer mee te doen wilde hebben en alstoen enkele gebouwen aan de Roomschegezinden, maar verreweg de meeste aan de Gereformeerde gezindheid in eigendom afstond.

Wij bezitten deze gebouwen dus pas sinds 1810. Vroeger hadden we er het gebruike van, maar het bezit niet.

Juridisch kan er derhalve van roofgeen sprake zijn. De overheid, niet de kerk, heeft gehandeld. De kerk heeft niet bezeten, maar alleen gebruikt. En pas van 1810 is het bezit ons toegewezen, niet op verzoek, maar vrijwilling.

Ook *moreel* kan men kwalijk zeggen, dat de Roomschegezinden alleen op het bezit recht hebben. Immers, ze zijn gebouwd, niet alleen door hunne, maar ook door onze voorvaderen, die toen met hen kerkelijk één waren. Uit dit oogpunt zou dus deeling het billijkst zijn.

Slechts in één opzicht is er iets waars in deze opmerking. Zeer veel schats is namelijk in de middeleeuwen aan de kerken geschonken, krachtens de Roomsche leer der goede werken en van het *vogewuur*, en in verband met en het oog op den Roomschen credient.

En ook mag erkend, dat verreweg de meeste gebouwen voor de bediening des Woords zeer ondoelmatig zijn, voor de gezindheid schadelijk, en al te kostbaar om ze in goeden staat te onderhouden.

Eindelijk, en dit waardeeren we, heeft ook Ds. Locher, van Aalst, een der bekende Neo-Kohlbruggianen, zijn grieven tegen de »Doleerenden» in kortbegrip saamgevat.

Ze zijn vijf in aantal.

De eerste grief omschrijft Ds. Locher aldus:

Terwijl zij zeggen zich te begeven onder Christus als den eenigen Koning der Kerk, verloochenen zij Hem in de praktijk als hunnen Middelaar; aangezien toch Christus alleen dan onze Koning is, als wij, met schuld beladen, in Zijn bloed vergeving der zonden zoeken en vinden.

Deze eerste grief keert zich tegen Ds. Locher zelf.

Hij weet zoo goed als een ieder in ons land, dat alle Doleerenden zonder onderscheid, volstandig erkennen en belijden, dat Christus geen Koning is buiten verband met het verlossingswerk, en dat er ook voor hen geen ander Koningschap van Jezus is dan gegrond in zijn hoogerpriesterlijke offerande en voorbede.

Hij weet en wist dit. Immers alle Doleerenden belijden de Drie formulieren van eenigheid, en alleen op de publieke belijden mag ook Ds. Locher afgaan.

Het hart oordeelt hij niet.

Van deze eerste grief blijft derhalve niets over dan een verregaande en onverklaarbare onbillijkheid aan de zijde van Ds. Locher.

De tweede grief luidt:

Er is bij hen wel eenig gevoel van schuld over de zonden onzer Kerk, maar zij meenen daardoor van hunne schuld vrij te komen, dat zij het »Synodale juk afwerpen». Dit is echter zooveel als het uitwendig oordeel Gods over onze zonden afschudden, terwijl het inwendig oordeel zeker over ons blijft.

Ook deze tweede grief keert zich tegen niemand anders dan tegen Ds. Locher zelf.

Wat weet Ds. Locher er van, wat al dan niet in het hart der Doleerenden omgaat? Heeft hij ze beluisterd, als ze »s'avonds voor God op de knieën liggen? Is hem een breet uit den hemel uitgereikt om de diepte van het schuldbesef in ons hart te peilen en te polsen?

Zeker neen, maar dan moest hij ook af laten van zijn zulke hoogte, God alleen toekomende dingen aan te matigen.

Hij spreekt veel van zonde! Beleed hij zelf over deze zonde ooit schuld voor zijn God?

En dan wat zijn zeggen aangaat, dat wij meenen van onze schuld al te komen, zoo wij het synodale juk maar afwerpen, waar ter wereld haalt Ds. Locher deze stuitende onwaarheid en dit goedkoop verzinsel vandaan?

Neen, Ds. Locher, wij belijden van geen enkele schuld ooit anders dan door het bloed van het heilig Godslam af te komen, en als wij het synodale juk hebben afge- worpen, staan we niet aan het einde, maar aan het begin van den weg.

Hoe komt ge er toch toe, zulke verzonnen woorden neer te schrijven?

Zijn derde grief formuleert hij aldus:

Wanneer wij zelve het oordeel Gods over ons afschudden, is dit menschenwerk, en wij zondigen tegen den Heere.

Hier gaat Ds. Locher zelf geheel van de Gereformeerde lijn af en komt in het Antinomianisme terecht.

Ongetwijfeld Gods oordeel zal alleen de Heere zelf ophieven, en al gingen er tien duizend Doleerenden aanstaan, nooit of nimmer zouden ze van een oordeel Gods ook maar het allerminste stuk kunnen afnemen.

Want stel, ze hieven het ene oordeel op, de Heere zou zich niet laten bespotten, maar terstond een nog harder oordeel in zijn toorn en mogendheid over hen brengen.

Daar ligt dus hier het verschil niet in.

Maar wel hierin.

Als ik als moeder niet op mijn kind heb gepast, en er is een sloot bij mijn huis, en eindelijk valt mijn kind er in, dan is dat storten van mijn kind in doodsgevaar zeer zeker een oordeel Gods over mijn moederlijke verwaarloozing.

En als dat nu zoo is, dan leert elk goed Gereformeerde, dat die moeder ijlings, als ze het hoort, toe moet vliegen, en desnoods met gevaar van haar eigen leven haar kind redden moet.

Maar Ds. Locher leert, dat die moeder haar kind dan moet laten schreeuwen, en zinken en verdrinken, want dat hier een oordeel Gods in is, en dat wie dat zelf schuld, menschenwerk doet en dus zondigt.

Fraaie leer!

Als ik doe wat God mij gebiedt, en den dood van mijn kind voorkom, zondig ik.

Als ik doe wat God mij gebiedt, en de zake Gods in zijn kerk handhaaf, pleeg ik zonde.

Is dit Antinomianisme, of is het dit niet? Een voorbijgaan van den *geopenbaarden* wil, en een schuilen achter den verborgen.

Ten vierde zegt Ds. Locher:

Zoodanige gezindheid komt vandaan, dat men niet wil verstaan, hoe groot en zwaar onze eigene zonde is, om welke de oordeelen Gods over ons gekomen zijn, en hoe schrikke- lijk de toorn en het rechtvaardig oordeel Gods over ons is.

Hier is weer de hartenkenner aan het woord!

Ei zoo, heeft Ds. Locher in het hart van de groote meerderheid der Doleerenden gekken? Weet hij, hoe het daar staat? Kan hij daarover oordeelen?

Meer nog!

Alle »Doleerenden» sullen van heeler harte aan Ds. Locher toestemmen, dat hun besef van zonde en van verdoemelijkheid voor Gods heilige majesteit nog veel te zwak is; maar als ze dat nu beleiden hebben, en Ds. Locher zelf erkennen zal: »Bij mij is het ook zoo, broeder!» wat volgt hier dan uit?

Moet ik dan wachten met voor Sion en des Heeren huis op te komen, tot ik *geen* tekort meer in mijn schuldbesef ontdek?

Arme worstelaar! dan zal er nooit een in Sions bresse springen, want wie geestelijke paden kent, weet, dat bij meerder licht zijn schuld steeds zwaarder voor zijn geestelijk besef wordt.

En eindelijk zijn vijfde grief zal zijn:

De »Doleerenden», eigene Kerkeraden inzettende en ons niet meer erkennende, misbruiken evenzeer de inzetting des Heeren Jezus van den Christelijken Ban, als de Synode en de Besturen onzer Kerk dat doen.

Als Ds. Locher nog eens naleest wat de Heere en bij Ezechiel en bij Zacharias van de herders zegt die de kudden verderven, en voorts wat onze Confessie van het ambt der geloovigen vermaant, zal hij de gewroongenheid en onhoudbaarheid ook van deze grief wel inzien.

Vooraf voor een resumtie van grieven is zijn schrijven zoo onverklaarbaar ondoor- dacht en zoo op niet één punt ook maar klemmend.

Hoer slechts wat hij op deze vijfde grief onmiddellijk volgen laat:

Daaruit is openbaar, dat zij zichzelf niet aan »Heeren Woord houden, noch ook de gemeente tot dit Woord terugbrengen, hetwelk is het Woord van ware gerechtigheid en ge- nade. Zij zijn niet gebogen onder den last van geest, zij gaan niet gebogen onder den last van zonden; zij zoeken Jezus niet, als ver- moeden, en belasten, dat Hij het juk en de last van hen zou nemen. Wat zij als gij gevoelen of voorgeven te gevoelen, dat werpen zij zelve af en zeggen nog daarbij: wij zijn gehoor- zaam aan het bevel Gods. Bij zoodanige ge- zindheid kan men toch niet het geringste werk- tuig van Reformatie zijn. Zij maken hun eigen »ik», hun weg, hun wijsheid en vroomheid tot fundament, en verwerpen misdien den koste- lijken Steen, die van God in Zion gelegd is: Jezus Christus.

Gaat dit nu toch niet al te ver in geest- telijke aanmatiging?

Ds. Locher zal zoo eens uitmaken, of de Doleerenden al dan niet gebroken van hart en arm van geest zijn. Hij zal beslissen of ze op Christus of op hun eigen ik bouwen.

Maar voelt Ds. Locher dan niet, dat hij door zulk menscheijk oordeelen en mensche- lijk veroordeelen, nog veel erger weg op- gaat dan het ergste wat hij aan de Dolee- renden verwijt?

Waar is hier de liefde? Waar de beschei- denheid? Waar »s Christens nederige zin?

En stel nu al: Ds. Locher had in alle vijf punten volkomen gelijk en er deugde in de Doleerenden nu letterlijk niets, en het was al verkeerd wat ze deden, — eilieve, wat pleit dit hem dan nog vrij?

Hij blijft zitten in pastorie en kerk. Hij int zijn jaarwedde. Hij heeft kruis noch last. En inmiddels ziet hij 't aan, dat de kerk verwoest wordt, dat de zielen verloren gaan, dat de eere des Heeren gesmaad wordt. En hij doet niets.

De heer Ds. J. G. Verhoeff, synodaal predikant te Bodegraven, protesteert bij onze redactie tegen hetgeen in een officieel bericht te zijnen laste, als vervolg van de broederen gezegd werd.

Mogen we eens voor altijd hier uitspreken, dat de officiële berichten uiteraard geheel buiten verantwoordelijkheid van de redactie liggen, en we in de toekomst geen notitie zelfs kunnen nemen, van wat daar- tegen bij ons werd ingebracht.

Slechts eershalve, en buiten consequentie voor het vervolg, willen we ditmaal hierop een uitzondering maken, door den tekst mede te deelen van de *Afsnijdingsbul* door Ds. Verhoeff c. s., naar zijn eigen melding, aan de heeren Rollman c. s. thuis gezonden.

Deze booze bul luidde aldus:

De kerkeraad kennis genomen hebbende van den inhoud van een aan Z. M. opgezonden adres bevat- tende de kenninggeving dat op den 10den Aug. '87 de heeren N. Rollman etc. verklaard heb- ben dat hunne kerk brak met de organisatie

In deze verklaring en de in verband daar- mede door hen gepleegde handelingen 't bewijs bezittende, dat deze personen door woord en daad duidelijk toonen zich van de Nederl. H. kerk te hebben afgescheiden,

vruchteloos de kennisgeving daarvan ver- wacht hebbende;

heeft besloten dat de heeren N. Rollman etc. door woord en daad ten duidelijkste ge- toond hebben, zich van de Ned. Herv. kerk te hebben afgescheiden en dat zij alzoo niet meer tot haar behooren.

Is het nu mogelijk, in het toezenden van deze bul iets anders dan een daad van *zeer actieve vervolging* te zien?

Ds. Verhoeff snijdt deze broederen af van de gemeenschap des Woords en der Sacra- menten en van hetgeen voor hem en voor zijn consciëntie is de kerk van Christus in dezen lande.

Van tweeën één nu.

Of Ds. Verhoeff zegt zelf tot een kerk te behooren, waarvan hij niet acht, dat ze voor de Hervormden te onzent de kerk van Christus is, en, dan oordeelt hij zijn ambt en zijn geheele positie.

Of wel, hij durft zoo niet oordeelen, maar dan is hier ook *vervolging* in den streng- sten zin des woords. Niet minder dan de *grote ban*, de *excommunicatie*, en zijn deze broeders hem geworden als *heidenden* en *tollenaren*.

Maar doen we er liever het zwijgen toe.

Het is zoo uiterst pijnlijk, een broeder als Ds. Verhoeff, die beter wist, en beter gewild heeft, en voor beter gepleit heeft, thans handlanger te zien van het synodaal Sanhedrin.

Welluidend en lieflijk klinkt de toon van het broederhart u tegen, in wat de kerke- raad der Chr. Geret. Gemeente te Haarlem afdeling G. O. Gr., aan den kerkeraad der Doleerenden schreef, in antwoord op diens bede om vereniging.

Het slot vooral is te rchoon en te be- zielend gesteld om het niet over te nemen.

»Is ons», zoo schrijft deze kerkeraad, »reeds eene ongewone verkwijking de betuiging te ontvangen van uwe hartelijke bereidwillig- heid, om op den voet der drie Formulie- ren van Eenigheid en van beiderzijds aan- vaarde kerkenordening op paden van eenheid te gaan wandelen; — 't is ons eene stofte van ootmoedigen dank aan den Oppersten Herder en Opziener der Gemeente, dat het U, in deze dagen van driesite Christusverguizing en gren- zeloos willekeur omtrent de hoogste belangen onzes volks, gegeven werd, »alle band hoeg- naamd ook met het Ned. Herv. Kerkgenootschap, dat in 1816 opgericht werd, voor altoos te verbreken, ziende dat de weg, waarop gij wan- delde, doodlijk».

Hebt gij u terstond gesteld onder de kerken- ordening van 1619, daarmee het presbiteriaal- synodaal kerkverband aanvaardend, zoo moogt gij u overtuigd houden dat wij niet slechts in »velen», maar in *volkomen* gelijken toestand verkeeren; wij kennen in ons kerkelijk leven van het begin onzer wording tot op den hui- digen dag geen ander dan het *presbiteriaal- synodaal* verband en zijn ons niet bewust in leer of leven ooit aanleiding te hebben ge- geven tot gegrondde verdenking in dezen.

Als gij nu toch spreekt van eene »gemeen- schappelijke schuld», dan erkennen wij van harte voor U en den Heere dat we in velen schuldig staan.

Jaren lange miskenning van Broeders, die we in Christus beminden, wreede vervolging door het Herv. Kerkgenootschap met beboeting, inkwartiering en gevangenis mogen verklaren, maar *rechtvaardigen* in geen opzicht dat ook wij, vooral jegens de broederen, in liefde en waardeering niet altijd waren, die wij behoor- den te zijn.

Er is — tot roem van Gods genade worde het erkend! — door de oitzen veel met ge- duld geleden; er is met groote opoffering, bide- dend en volhardend gestreden, de banier der waarheid steeds hooghoudend; de keuze van Mozes bleek in veler harten diep geworteld te zijn, »achtende de vermaandheid van Christus wederkeren rijkdom dan al de schatten in Egypte

Edoch, werden al de Gereformeerde begin- selen onder de kennelijke leiding des Heeren zuiver gehouden; wij zijn ons ten volle ervan bewust dat het ook in onzen kerkelijken strijd niet altijd was en in ons kerkelijk leven nog niet altijd is naar de reinheid van Gods heil- igdom; het beste van ons werk is met zonde besmet; ook op het gebied des kerkelijken levens zijn onze gerechtigheden als een wegwerpelijk kleed.

Verootmoediging voor God betaamt ons allen; moge Hij ons aanzien in den Zoon Zijner liefde en U en ons den troost der verzoening in het bloed des kruises rijkelijk doen genieten.

Onze hede smelt met de uwe samen; n.l. dat al Gods erfvolk in dit goede land verenigd moge worden onder eenzelfde Bediening des Woords en der Heilige sacramenten; wij worden hierin bemoedigd door de bede van den grooten Hoogepriester, Dien God altijd hoort: »Vader, dat ze allen zijn, gelijk Gij in Mij en Ik in U, dat ook zij *alzo* in ons *één* zijn, en dat smachtend verlangen zien wij den dag tegemoet waarop het zal zijn: *één kudda onder één Herder*».

Die eenheid toch, hoezeer wij allen, die den Heere Jezus Christus in onverderfelijkheid liefhebben, in beginsel aanwezig, ach, hoe zwak en gebrekkelijk treedt zij naar buiten in 't licht; diep betreuren wij met u de verwijdering tus- sen het volk des Heeren, wij het den Heiligen Geest bedroeven moet.

Daarom grijpen wij met des te meerder dankbaarheid de door U ons geboden broeder- hand aan en heeten U hartelijk »welkom» op het Gereformeerd terrein.

Vertrouwend dat Gij daarop plaats hebt ge- nomen in de vreeze des Heeren, om niet slechts in naam de Gereformeerde vlag om- hoog te heffen, maar om de Gereformeerde be- ginselen in de mogendheid des Heeren in de praktijk des levens te handhaven, zoo durven wij de verwachting uitspreken dat alle slagboom- tuschen U en ons wel vallen zal en de dag der vereniging niet verre meer is.

In die blijde hope bevelen wij ons, Waarde Broederen, in uwe voorbede aan, terwijl we wederkeerig u aan de genade Gods in onzen Heere Jezus Christus biddend opdragen.

In deze nobele betuiging ligt het voll- snoer van alle overlegging, die in liefde en nederigheid den band der eenheid zoekt, en besef dat die band geknoopt moet worden.

Toch hoort bij *licht* ook *schaduw*, en om ook deze niet te doen ontbreken, volgt in *De Basiss* vlak op dit teedere, boeiende en uitlokkende stuk een knarsend, hard, afstootend woord, ingezonden door den heer W. de Haan te Alblasserdam.

Deze heer schrijft:

»Wat zou er worden van de kerk als er nu reeds een vereniging tot stand kwam met per- sonen, die altijd in een bedorven atmosfeer hebben geleefd, het zou nu voor de doleerenden en voor ons een ramp zijn, welker treurige ge- volgen niet te overzien zouden wezen.»

Wel lief!

Wij, kerkelijk-ontamette gescheidenen, wat zullen wij aannalen met die melancolischen en pestilentieusen, die zoo pas uit hun bedorven atmosfeer komen, in onze blanke gemeen- schap toe te laten!

Een quarantaine voor die verdachte Do- leerenden!

En als ze dan later blijken, wat uitge- stoemd en gedesinfecteerd te zijn, laat dan deze verloren zoon, die nog pas de zijnen hoedde, zich bij mij, ouderen broeder, die kraak sindeijk in mijn nette huisje woonde, eens aanmelden.

Mits hij dan op de vloermat mijn ant- woord wacht, zal er mogelijk een stoel aan mijn tafel voor hem zijn.

Of toch niet!

Neen, dan zou er eerst nog heel iets anders moeten gebeuren. Want hoor maar, deze Doleerenden komen niet alleen als besmette lieden uit een vuile atmosfeer, maar wat erger is, *het zijn ook sluwe be- driegers, juffers en om den tuin leiders*.

En dat niet, enkele vergeten lieden onder hen, neen maar hun voorlieden. Mannen zoals Dr. Van den Bergh, Mr. Keuchenius, Kuhler, Dr. Kuyper, Jhr. Mr. de Savornin Lohman en Dr. Rutgers.

Zoo toch ontzie de heer De Haan zich niet te schrijven:

»Ook nu in de samenspreking der doleerenden met onze hoogleeraren blijkt weer hoezeer zijn onze hoogleeraren om den tuin worden geleid. Immers de deputaten van het Synodaal Convent zijn officiële personen, gekozen door de offi- cieele vergadering en misdien hebben zij wet- tige zending, onze hoogleeraren daarentegen zijn niet officieel en zijn diensentgevolge in dezen zonder zending gegaan naar Utrecht om te spreken met personen, die de wetigheid van ons bestaan niet erkennen. Wel weet ik, dat de doleerenden onze afsonderlijke gemeente erkennen, maar niet de Chr. Geret. kerk als een geheel.

Het spijt mij zeer dat onze waarde hoog- leeraren niet hebben begrepen dat dit indirect een slag in ons aangezicht is.»

O, Gewisselijk, een slag in het aange- zicht is hier gegeven; niet aan eenig ge- nootschap door wat de deputaten deden, maar wel aan de Christelijke liefde door den heer De Haan.